

เพลงร้องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก : การสร้างสรรค์ชุดบทเพลงไทยร่วมสมัย สำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

มนสิการ เหล่าวานิช^{1*} และวิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช²

¹วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Corresponding author: monsikarn.pr@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันบทเพลงไทยสำหรับเด็กปฐมวัยที่เชื่อมโยงมรดกดนตรีไทยกับบริบทการเรียนรู้ร่วมสมัยยังมีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยสร้างสรรค์ชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัยในฐานะสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยประยุกต์ทำนองเพลงไทยเดิมร่วมกับหลักการดนตรีศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะทางดนตรีอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ด้านการประพันธ์เพลง และด้านการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งการออกแบบบทเพลงและกิจกรรมประกอบเพลง ก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาเครือข่ายหลายแห่ง ได้แก่ โรงเรียนจิตตเมตต์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล และโรงเรียนดนตรีเดอเมโลดี ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นมีโครงสร้างกระชับ จังหวะเหมาะสม และเนื้อหาสอดคล้องกับประสบการณ์ใกล้ตัวของเด็ก อีกทั้งสามารถบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย จากการนำไปทดลองใช้พบว่า บทเพลงดังกล่าวช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผ่านการเคลื่อนไหวตามจังหวะ ความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้คำศัพท์ การฝึกฟัง และการจดจำคำร้องและทำนอง ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า บทเพลงไทยร่วมสมัยสามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : 1. การสร้างสรรค์ 2. เพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก 3. เพลงร้องทำนองไทย

Contemporary Thai songs for children: Creation of songs for children in Thailand

Monsikarn Laovanich^{1*} and Vitchatalum Laovanich²

¹*College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand*

²*Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand*

^{*}*Corresponding author: monsikarn.pr@bsru.ac.th*

Abstract

At present, Thai songs for early childhood that connect Thai musical heritage with contemporary learning contexts remain limited. This creative research aimed to develop a collection of contemporary Thai songs for young children as learning media appropriate to child development by adapting traditional Thai melodies in accordance with principles of music education and developmental psychology in order to systematically promote musical skills. The study employed a qualitative approach through document review, interviews with key informants who were experts in Thai music, music composition, and music activities for early childhood, as well as the design of songs and accompanying activities. The songs were then piloted in several partner institutions, including Jittamet School, Chulalongkorn University Demonstration School (Elementary Division), the National Institute for Child and Family Development at Mahidol University, and De Melody Music School. The findings revealed that the songs created in this study were concise in structure, developmentally appropriate in rhythm, and closely related to children's everyday experiences. Moreover, they could be integrated into a wide range of learning activities. The pilot implementation further showed that these songs supported young children's physical, emotional, social, and intellectual development through rhythmic movement, joyful engagement, collaborative participation, vocabulary learning, listening practice, and the memorization of lyrics and melodies. These findings suggest that contemporary Thai songs can serve as valuable learning media for promoting early childhood development while also fostering Thai cultural identity in an appropriate and meaningful way.

Keywords: 1. Creation 2. Contemporary Thai songs for children 3. Thai-song singing

บทนำ

ดนตรีและบทเพลงที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะในช่วงวัยแรกเริ่มของชีวิต ซึ่งเป็นระยะที่สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการกระตุ้นที่เหมาะสมสามารถช่วยเสริมสร้างการเชื่อมต่อของเครือข่ายประสาทในสมองส่วนหน้า อันเกี่ยวข้องกับการคิด การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจ ดนตรีจึงมีได้ทำหน้าที่เพียงสร้างความเพลิดเพลิน หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของเด็กในระยะยาว (Diamond, 2012; Sportsman, 2011)

ในบริบทของการศึกษาปฐมวัย เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นวัยที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบททางสังคมวัฒนธรรมของเด็กแต่ละคน หลักการสำคัญของการศึกษาปฐมวัยไทยมุ่งให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบตัว ซึ่งล้วนส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสัมพันธ์กัน ดังนั้นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรมีลักษณะที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การเคลื่อนไหว การรับรู้ และการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย เพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2018a, 2018b)

ดนตรีเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อหลักการดังกล่าวได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านดนตรีเกี่ยวข้องกับการฟัง การจดจำ การเคลื่อนไหว การควบคุมตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แนวทางการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับอิทธิพลจากนักดนตรีศึกษาสำคัญของโลก เช่น โคตยา ออร์ฟ และดาลโครซ ช่างเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการร้อง การฟัง การเคลื่อนไหว และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ครูสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมได้อย่างยืดหยุ่น (Moreno et al., 2011; Schellenberg, 2005, 2016)

ในบริบทของการศึกษาดนตรีในประเทศไทย แนวทางการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยได้รับอิทธิพลจากนักดนตรีศึกษาสำคัญของโลก เช่น โคตยา ออร์ฟ และดาลโครซ ซึ่งต่างเน้นการเรียนรู้ผ่านการร้อง การฟัง การเคลื่อนไหว

และการลงมือปฏิบัติ การทบทวนวรรณกรรมสะท้อนว่าแนวทางเหล่านี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ครูปรับใช้ตามบริบทของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมได้อย่างยืดหยุ่น (Chuppunnarat et al., 2018; Narkwong, 1999, 2001)

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กเล็กในประเทศไทยจำนวนมากยังอาศัยสื่อหรือบทเพลงจากต่างประเทศเป็นสำคัญ แม้ประเทศไทยจะมีทุนทางวัฒนธรรมด้านดนตรีที่เข้มแข็ง และมีบทเพลงไทยสำหรับเด็กทั้งในรูปเพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก และเพลงประกอบการละเล่นที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน แต่บทเพลงไทยสำหรับเด็กที่มีคุณภาพและพร้อมใช้ในบริบทการเรียนรู้ร่วมสมัยยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งในด้านเนื้อร้อง ดนตรี การบันทึกเสียง และรูปแบบการนำเสนอ ส่งผลให้โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กมักเลือกใช้เพลงซ้ำเดิมหรือใช้เพลงจากต่างประเทศแทนเพลงไทยอยู่เสมอ (Gavee, 2018; Komolphan, 2020; Laovanich, 2018)

นอกจากนี้ บทเพลงไทยเดิมจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในมิติของการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยโดยตรง กล่าวคือ บางเพลงไม่มีเนื้อร้อง มีโครงสร้างค่อนข้างยาว หรือมีลักษณะทางดนตรีที่เข้าถึงได้ยากสำหรับเด็ก หากไม่มีการปรับให้เหมาะสมกับวัยและบริบทการเรียนรู้ เด็กไทยในปัจจุบันจึงมีโอกาสดิบโตขึ้นพร้อมกับบทเพลงจากต่างประเทศมากกว่าบทเพลงไทย ส่งผลต่อการลดลงของการใช้ดนตรีไทยในบริบทการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และทำให้การปลูกฝังอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านเสียงเพลงเกิดขึ้นได้ไม่เต็มศักยภาพ (Gavee, 2018; Laovanich, 2018)

เมื่อพิจารณาจากที่เกี่ยวของ พบว่ามีการศึกษาด้านการสอนดนตรีสำหรับเด็ก การประยุกต์ใช้เพลงไทยในกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนากิจกรรมดนตรีสำหรับครูหรือเด็กอยู่บ้าง แต่ยังมีงานสร้างสรรค์ที่มุ่งพัฒนาชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะงานที่เชื่อมโยงการคัดเลือกทำนองเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่า การออกแบบคำร้องและดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย และการออกแบบกิจกรรมประกอบเพลงที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทห้องเรียนหรือสถานศึกษาเครือข่าย ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีได้มุ่งเพียงอนุรักษ์มรดกดนตรีไทย หากยังแปลงมรดกนั้นให้เป็นสื่อการเรียนรู้

ที่ร่วมสมัย เข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง (Komolphan, 2020; Laovanich, 2018)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างสรรค์ชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัย โดยคัดสรรทำนองเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่า นำมาประพันธ์เนื้อร้องใหม่ เรียบเรียงเสียงประสาน และออกแบบดนตรีให้มีความกระชับ ฟังง่าย สนุกสนาน และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใกล้ตัวของเด็ก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ และนิทาน พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมประกอบเพลงเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหว การฟัง การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย การสร้างสรรค์ดังกล่าวไม่เพียงมุ่งให้เด็กเข้าถึงบทเพลงไทยได้ง่ายขึ้น แต่ยังมุ่งปลูกฝังอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านสื่อการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทการศึกษาปฐมวัยของไทย (Suttachitt, 2001; Narkwong, 2001)

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่สอดคล้องกับทฤษฎีดนตรีศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการทางดนตรีในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัย

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัยครั้งนี้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดสำคัญที่เชื่อมโยงทั้งด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย แนวคิดด้านการสอนดนตรีสำหรับเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับเพลงไทยสำหรับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับเพลงไทยร่วมสมัย โดยผู้วิจัยมุ่งนำทำนองเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่ามาปรับใช้ในรูปแบบร่วมสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน ทั้งในด้านภาษา การเคลื่อนไหว การรับรู้ และการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมดนตรี อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์บทเพลงที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย ขณะเดียวกันยังคงสาระและอัตลักษณ์ของดนตรีไทยไว้ได้อย่างเหมาะสม

1. แนวคิดด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยนี้จึงควรคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ การเคลื่อนไหว และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาปฐมวัยไทย

ที่มุ่งพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม และเป็นฐานสำคัญของการออกแบบบทเพลงและกิจกรรมประกอบเพลงในงานวิจัยนี้ กล่าวคือ บทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะสนุกสนาน ทำท่ายพองเหมาะ เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และช่วยส่งเสริมการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติของเด็ก (Diamond, 2012; Sportsman, 2011)

2. แนวคิดด้านดนตรีและบทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

ดนตรีและบทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมมนุษย์ที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะบทเพลงกล่อมเด็กที่มารดาใช้ในการปลอบโยนและสร้างความผูกพันกับลูก ซึ่งปรากฏในทุกวัฒนธรรมทั่วโลก เมื่อเด็กเติบโตขึ้น บทเพลงยังคงมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรมที่สังคมถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม

สำหรับการใช้บทเพลงในบริบทของการศึกษา พบว่ามีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการดูแลเด็กในอดีต เช่น การก่อตั้งโรงเรียนเด็กในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ซึ่งทรงมีพระดำริให้จัดตั้งโรงเรียนเด็กขึ้นในปี พ.ศ. 2433 เพื่อดูแลเด็กกำพร้าและเด็กยากไร้ โดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นผู้บริหาร ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าโรงเรียนเด็กยศเส (Damrong Rajanubhab, Prince, 1929) เมื่อนำเด็กมาเลี้ยงรวมกันเป็นจำนวนมาก ดนตรีจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมเด็ก ซึ่งลักษณะดังกล่าวคล้ายคลึงกับแนวทางการศึกษาดนตรีในปัจจุบัน โดยพบว่ามีการใช้บทดอกสร้อยสุภาวดีที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ คุณธรรม และความรักของพ่อแม่ มาร้องเล่นร่วมกับบทเพลงไทยเดิม เช่น เพลงแขกบรเทศ ฝรั่งเศสทำ และลมพัดชายเขา ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีการนำบทเพลงมาใช้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ของเด็กมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของออร์ฟ ชูลเวิร์ค ที่มุ่งเน้นดนตรี การเคลื่อนไหว และการพูด เป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้ (Narkwong, 1999)

แนวทางการเรียนการสอนดนตรีเบื้องต้นสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมักเริ่มจากบทพุดง่าย ๆ คำที่เด็กคุ้นเคย บทร้องเล่นและบทกลอน ควบคู่กับการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติของเด็ก เช่น การตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า วิ่ง กระโดด หรือหมุนตัว เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานและมีชีวิตชีวา นอกจากนี้ การใช้เครื่องดนตรีจังหวะ เช่น กลองและเครื่องเคาะ ยังช่วยเพิ่มความสนุกสนานและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางดนตรีของเด็ก พร้อมเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์ผ่านประสบการณ์ทางดนตรี (Narkwong, 1999; Suttachitt, 2001)

สำหรับประเทศไทย แนวคิดการเรียนการสอนดนตรีตามแนวทางของออร์ฟได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1975 โดยหม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มนำมาใช้ในการสอนเด็ก อบรมครู และเผยแพร่ทางโทรทัศน์ ทำให้แนวทางนี้ได้รับความนิยมและถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาดนตรีปฐมวัยอย่างแพร่หลาย (Narkwong, 1999)

3. แนวคิดด้านการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

การบูรณาการเพลงไทยสำหรับเด็กเข้ากับการเรียนการสอนดนตรีถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านบทเพลงที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยสามารถแบ่งแนวทางการนำเพลงไทยสำหรับเด็กมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การใช้เพลงไทยสำหรับเด็กในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียน 2) การใช้เพลงไทยสำหรับเด็กในการเรียนการสอนดนตรีผ่านระบบออนไลน์ และ 3) การเรียบเรียงเพลงไทยสำหรับเด็ก ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นสองประเภท ได้แก่ (1) การเรียบเรียงโดยใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านไทยและเพลงจากวัฒนธรรมอื่น และ (2) การสร้างสรรค์เพลงไทยสำหรับเด็กขึ้นใหม่โดยอิงจากเนื้อหาและองค์ความรู้ของประเทศไทย (Komolphan, 2020)

แนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการสอนดนตรีของโซลตัน โคตยา ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำดนตรีพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าดนตรีเป็นทักษะที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคน และสามารถพัฒนาให้เกิดความเข้าใจทางดนตรีได้ผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งยังส่งเสริมให้เด็กมีความตระหนักในคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านของตนเอง และสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างภาคภูมิใจ

นอกจากแนวคิดด้านการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ยังมีความพยายามในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดนตรีผ่านการจัดทำหนังสือและการสร้างสรรค์บทเพลงไทยสำหรับเด็ก โดยหนึ่งในผลงานสำคัญ คือ หนังสือ เพลงสยามสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมบทเพลงไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กระดับอนุบาลและประถมศึกษา ผลงานชิ้นนี้เกิดจากความตั้งใจของอาจารย์ลูเซีย ทังสุพานิช และอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การยูนิเซฟ และธนาคารกสิกรไทย ในปี พ.ศ. 2526 ด้วยแนวคิดที่ว่า

ในขณะนั้นยังไม่มีหนังสือรวบรวมบทเพลงไทยสำหรับเด็กเป็นรูปเล่มที่สามารถนำไปใช้ในการสอนหรือฝึกร้องได้อย่างเป็นระบบ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้นักเรียน และผู้สนใจสามารถนำบทเพลงไทยไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังได้กำหนดแนวทางการสอนดนตรีที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งประกอบไปด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมการร้องเพลง โดยให้เด็กเรียนรู้เสียงสูง-ต่ำ เบา-ดัง ยาว-สั้น และจังหวะช้า-เร็ว ผ่านบทเพลงที่คุ้นเคย และการละเล่น 2) กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะผ่านการเดิน วิ่ง กระโดด และรำ 3) กิจกรรมการฝึกให้เด็กรู้จักเสียงดนตรีในหลายมิติ เช่น ระดับเสียง จังหวะ และเสียงเครื่องดนตรี 4) กิจกรรมการลงมือปฏิบัติ โดยใช้อุปกรณ์สำหรับเคาะจังหวะ และ 5) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการแต่งจังหวะ บทเพลง และการละเล่นตามจินตนาการของตนเอง

แนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ ผู้คิดค้นหลักสูตร Eurhythmics ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนในการตอบสนองต่อดนตรีผ่านการเคลื่อนไหว หัวใจสำคัญของ Eurhythmics (Juntunen, 2002) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหวของร่างกายตามจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของดนตรีผ่านการเคลื่อนไหวอย่างเป็นธรรมชาติ 2) ทักษะการฟัง ที่ช่วยให้สามารถรับรู้ระดับเสียง จังหวะ และองค์ประกอบทางดนตรีได้อย่างลึกซึ้ง และ 3) การสร้างสรรค์ดนตรีผ่านประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกทางดนตรีในรูปแบบของตนเอง จุดเด่นของแนวคิดนี้ คือ การบูรณาการทั้งสามองค์ประกอบเข้าด้วยกันอย่างสมดุล ทำให้เด็กที่เรียนรู้นดนตรีผ่านแนวทางนี้ไม่ได้เป็นเพียงผู้ฟังหรือผู้ปฏิบัติ แต่สามารถสร้างสรรค์ดนตรีของตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนดนตรีแบบดั้งเดิม

แนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยผ่านบทเพลงไทย โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว การฟัง และการสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา อีกทั้งยังช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น พร้อมทั้งเป็นการปลูกฝังอัตลักษณ์ทางดนตรีไทยและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับเพลงไทยร่วมสมัยและการประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์

ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย ส่งผลให้รูปแบบความสนใจของเด็กไทยในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยเปิดรับศิลปะ ดนตรี และการแสดงในรูปแบบใหม่มากขึ้น การส่งเสริมให้เด็กไทยตระหนักถึงคุณค่าและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ดนตรีไทยจึงเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่

ในงานวิจัยนี้ “เพลงไทยร่วมสมัย” หมายถึงบทเพลงที่นำทำนองเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่ามาสร้างสรรค์ใหม่ ผ่านการประพันธ์เนื้อร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน และการออกแบบดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยยึดหลักทฤษฎีดนตรีศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการทางดนตรี ทั้งนี้ยังคำนึงถึงการเลือกใช้ถ้อยคำ เนื้อหา จังหวะ และลักษณะของเพลงให้เด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย ฟังง่าย และมีส่วนร่วมได้จริงในบริบทการเรียนรู้ร่วมสมัย

ผู้วิจัยจึงคัดสรรทำนองบทเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่ามาสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบบทเพลงไทยร่วมสมัย ผ่านการประพันธ์เนื้อร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน และการออกแบบดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบทางดนตรีหลายด้านประกอบกัน กล่าวคือเป็นเพลงที่สั้น คำง่าย เนื้อร้องง่าย มีความสนุกสนาน และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ และนิทาน (Suttachitt, 2001; Narkwong, 2001)

ทั้งนี้ ยังมีการบันทึกเสียงและเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้บทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งเด็กปฐมวัย เด็กระดับประถมศึกษา ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน และสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยคาดหวังว่า การนำเสนอบทเพลงไทยสำหรับเด็กที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับวัย จะช่วยปลูกฝังความรักในดนตรีไทย พร้อมส่งเสริมพัฒนาการในช่วงปฐมวัย ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานของการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง เพลงร้องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก : การสร้างสรรค์ชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้วิจัยวางแผน

การดำเนินงานอย่างเป็นลำดับ เพื่อให้การสร้างสรรค์บทเพลงมีความสอดคล้องทั้งกับหลักดนตรีศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการนำไปใช้จริงในบริบทการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับเรียงลำดับการนำเสนอให้สอดคล้องกับการดำเนินงานจริงเป็น 12 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และบทประพันธ์ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย อาทิ หนังสือ เอกสาร โน้ตเพลงฉบับเต็ม รวมถึงบันทึกการบรรเลงของบทเพลงต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดบทเพลงไทยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ การศึกษาค้นคว้าครอบคลุม 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2) พัฒนาการทางดนตรีของเด็ก 3) แนวคิดในการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย 4) บทเพลงไทยสำหรับเด็ก 5) การประยุกต์ใช้เพลงไทยสำหรับเด็กในการเรียนการสอนดนตรี และ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์บทเพลง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์เพลง และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย การสัมภาษณ์ครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรวบรวมแนวคิด หลักการ และประสบการณ์ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเพลงให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในด้านการคัดเลือกทำนองเพลงไทยเดิม การประพันธ์คำร้อง การกำหนดจังหวะและอารมณ์เพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน และการออกแบบกิจกรรมประกอบเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพัฒนาบทเพลงในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกบทเพลงไทยเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้คัดเลือกทำนองเพลงไทย จำนวน 10 เพลงจากบทเพลงไทยเดิมที่มีคุณค่า นำมาปรับแต่งใหม่ผ่านกระบวนการประพันธ์เนื้อร้อง การเรียบเรียงเสียงประสาน

และการสร้างสรรค์ดนตรีในรูปแบบบทเพลงไทยร่วมสมัย โดยคำนึงถึงหลักการทางทฤษฎีดนตรีศึกษา จิตวิทยา พัฒนาการทางดนตรี และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้บทเพลงสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัย อีกทั้งยังช่วยให้เด็กไทยได้มีโอกาสรู้จักบทเพลงไทยเดิมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผ่านบทเพลงที่ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของเด็กยุคปัจจุบัน

ตารางที่ 1 บทเพลงไทยทั้ง 10 บทเพลง

เพลงไทยเดิมที่นำมาใช้ในการประพันธ์	เพลงที่ประพันธ์
เพลงกบเต้น	เพลงกบเต้น
เพลงค้างคาวกินกล้วย	เพลงค้างคาวกินกล้วย
เพลงกระต่ายเต้น	เพลงกระต่ายเต้น
เพลงเขมรไล่ควาย	เพลง ก.เอ๋ย ก.ไก่อ
เพลงม้าชโยก	เพลงม้าวิ่ง
เพลงปลาทอง	เพลงปลาตะเพียนทอง
เพลงนาคราช	เพลงงูเขียว
เพลงลิงโลด	เพลงลิงชน
เพลงนกกิ้งกือ	เพลงนกกิ้งกือ
เพลงพม่าทุเล	เพลงเสียงกลองไทย

นอกจากนี้ การคัดเลือกบทเพลงไทยเดิมเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ ยังพิจารณาจากคุณลักษณะของทำนองที่สามารถนำมาปรับให้เหมาะสมกับเด็กได้ เช่น ความเด่นชัดของทำนอง ความสามารถในการตัดทอนและพัฒนาให้มีความกระชับ ความเหมาะสมต่อการประพันธ์คำร้องใหม่ และศักยภาพในการออกแบบกิจกรรมประกอบเพลง ทั้งนี้ ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักการที่ว่า บทเพลงสำหรับเด็กควรมีความยาวเหมาะสม จดจำง่าย เนื้อหาชัดเจน และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใกล้ตัวของเด็ก (Suttachitt, 2017; Narkwong, 2001)

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดโครงสร้างบทประพันธ์ สังคีตลักษณ์ และอารมณ์เพลง

เมื่อได้ทำนองต้นแบบแล้ว ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างบทประพันธ์ สังคีตลักษณ์ และอารมณ์เพลง โดยพิจารณาจากวัตถุดิบในการประพันธ์ และทฤษฎีพัฒนาการด้านดนตรีของเด็กปฐมวัย เพื่อให้บทเพลงเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ ผู้วิจัยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จังหวะ

ในการสร้างสรรค์ชุดบทเพลงทั้ง 10 บทเพลง ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ จำนวน 10 ชนิด มาเป็นหัวใจหลักของการออกแบบเพลง เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและสามารถเชื่อมโยงได้ง่าย การนำเสนอเรื่องราวผ่านบทเพลงที่แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของสัตว์แต่ละชนิด จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจและสามารถเรียนรู้ผ่านดนตรีได้อย่างเป็นธรรมชาติ ดังตารางที่ 1

ท่วงทำนอง ความยาวของเพลง ลักษณะของคำร้อง รูปแบบเพลง และบรรยากาศทางอารมณ์ของบทเพลง

ในการประพันธ์คำร้อง ผู้วิจัยมุ่งให้เนื้อร้องมีความกระชับ ใช้คำง่าย สื่อความหมายชัดเจน และสอดคล้องกับวรรณยุกต์ของภาษาไทย เพื่อลดความซับซ้อนของการเอื้อนแบบเพลงไทยเดิมและทำให้เด็กร้องตามได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยยังพิจารณาการกำหนดบันไดเสียงและระดับเสียงร้องให้เหมาะสมกับช่วงเสียงของเด็กปฐมวัย ตลอดจนเลือกใช้เครื่องดนตรีไทยร่วมกับเครื่องดนตรีสากลให้เหมาะสมกับอารมณ์และลักษณะของแต่ละเพลง

ในส่วนของกิจกรรมประกอบเพลง ผู้วิจัยออกแบบให้สัมพันธ์กับลักษณะของบทเพลงแต่ละเพลง โดยคำนึงถึงการเคลื่อนไหวตามจังหวะ การร้อง การฟัง และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บทเพลงสามารถนำไปใช้ในบริบทการเรียนรู้จริงได้อย่างยืดหยุ่น ทั้งในชั้นเรียนดนตรีและการบูรณาการกับวิชาอื่น (Suttachitt, 2001; Narkwong, 2001)

ขั้นตอนที่ 5 การรับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

หลังจากพัฒนาบทเพลงและแนวคิดกิจกรรมประกอบเพลงในระยระดับ ผู้วิจัยได้นำบทเพลงตัวอย่าง 5 บทเพลงแรกไปให้ผู้เชี่ยวชาญรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ ทั้งในด้านคุณภาพของบทเพลง ความเหมาะสมของคำร้อง การเรียบเรียงดนตรี และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย การนำเพียง 5 บทเพลงแรกไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในระยะนี้มีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการตรวจสอบทิศทางของงานสร้างสรรค์ ก่อนขยายผลไปยังบทเพลงทั้งหมด ทั้งนี้ในขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้เริ่มออกแบบกิจกรรมประกอบเพลงเบื้องต้นควบคู่กันไปแล้ว เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะได้ทั้งในมิติของบทเพลงและการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบกิจกรรมประกอบบทเพลง

หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจึงปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมที่ใช้กับบทเพลงต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมมุ่งเน้นให้เด็กได้ร้อง เคลื่อนไหว ฟัง ตอบสนองต่อจังหวะ และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมดังกล่าวสามารถปรับใช้ได้ทั้งในชั้นเรียนดนตรีและการบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ตามบริบทของโรงเรียน ความสนใจของผู้เรียน และแนวทางการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 7 การทดลองใช้บทเพลงและปรับปรุงผลงาน

เมื่อได้บทเพลงและกิจกรรมประกอบเพลงในเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนจิตตเมตต์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล และโรงเรียนดนตรีเดอเมโลดี เพื่อศึกษาความเหมาะสมของบทเพลงและกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้อิงจริงของเด็ก

ในการทดลองใช้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของเด็กระหว่างการทำกิจกรรม รวมทั้งข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงบทเพลง กิจกรรมประกอบเพลง บันทึกเสียง และรูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความสนใจ และบริบทของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จากการทดลองใช้ยังพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การเพิ่มกิจกรรมบางรูปแบบจากข้อเสนอแนะของครูและนักเรียน การปรับคีย์หรือบันไดเสียง

ให้เหมาะสมกับช่วงเสียงของเด็ก และการนำบทเพลงไปใช้ประกอบการแสดงของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 8 จัดพิมพ์โน้ตเพลงฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำโน้ตเพลงฉบับสมบูรณ์ของบทเพลงที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงแล้ว โดยประกอบด้วยโน้ตเพลงร้องและทำนองไทยร่วมสมัย บันทึกในรูปแบบโน้ตดนตรีสากล ทั้งแบบ Full score และแยกตามเครื่องดนตรี เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การฝึกซ้อม การบรรเลง และการเผยแพร่ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การจัดพิมพ์โน้ตเพลงฉบับสมบูรณ์ยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้บทเพลงมีความเป็นระบบชัดเจน และพร้อมสำหรับการพัฒนาไปสู่การบันทึกเสียงและการใช้งานจริงในบริบทการศึกษา ดังตัวอย่างโน้ตเพลงฉบับเต็มของเพลงม้าวิ่ง (ภาพที่ 1)

ขั้นตอนที่ 9 การบันทึกเสียง

ผู้วิจัยนำบทเพลงรื่องทำนองไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ขึ้นให้นักร้องและนักดนตรีทำการฝึกซ้อม พร้อมทั้งปรับรายละเอียดและแก้ไข เพื่อให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมีการออกแบบกิจกรรมที่สามารถนำบทเพลงไปใช้ควบคู่กันเพื่อให้บทเพลงสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และเมื่อการฝึกซ้อมเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการบันทึกเสียงบทเพลงทั้งหมด สำหรับการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ <https://plengprapan.com/> และช่อง YouTube เพื่อการนำไปใช้ในบริบทการเรียนรู้อีกต่อไป

ขั้นตอนที่ 10 การจัดทำชุดบทเพลงรื่องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก

ภายหลังจากการปรับปรุงบทเพลง การจัดทำโน้ตเพลง และการบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานทั้งหมดเป็นชุดบทเพลงรื่องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก จำนวน 10 บทเพลง ได้แก่ เพลงกบเดิน เพลงค้างคาวกินกล้วย เพลงกระต่ายเต้น เพลง ก.เอ๋ย ก.ไก่ เพลงม้าวิ่ง เพลงงูเขี้ยว เพลงปลาตะเพียนทอง เพลงลิงชน เพลงเสียงกลองไทย และเพลงนกกิ้งกือ การจัดทำในลักษณะ “ชุดบทเพลง” ช่วยให้ผลงานมีความสมบูรณ์ในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และสะท้อนแนวคิดการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงดนตรีไทยกับบริบทการเรียนรู้อิงจริงของเด็กอย่างเป็นระบบ

ม้าวิง

ทำนอง: หม่อมราชวงศ์สุโขทัย
ทำนองร้อง: ศุภรัตน์ / เรณูมณี
เนื้อร้อง: เจริญพร
เรียบเรียง: หม่อมราชวงศ์สุโขทัย
ดนตรี: เรณูมณี

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโน้ตเพลงฉบับเต็ม เพลงม้าวิง (ที่มา : Monsikarn Laovanich)

ขั้นตอนที่ 11 การจัดทำอรรถาธิบายบทเพลง

ผู้วิจัยได้จัดทำอรรถาธิบายบทเพลง เพื่ออธิบายที่มาของทำนอง แนวคิดในการประพันธ์คำร้อง การพัฒนาทำนองร้อง การกำหนดโครงสร้างเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน การเลือกใช้เครื่องดนตรี ตลอดจนแนวทางการนำบทเพลงไปใช้กับผู้เรียน การจัดทำอรรถาธิบายดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือช่วยให้ครู ผู้ปกครอง และผู้สนใจเข้าใจเจตนารมณ์ของบทเพลงแต่ละบทได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเชื่อมโยงระหว่างผลงานสร้างสรรค์กับการนำไปใช้จริงในทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 12 การเผยแพร่ผลงาน

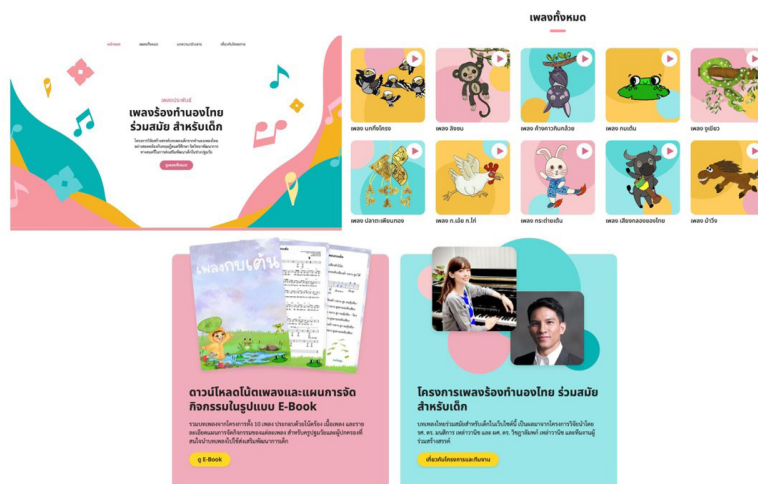
ผู้วิจัยดำเนินการเผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงผลงานวิจัยและสามารถนำบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการที่หลากหลาย โดยช่องทางการเผยแพร่ ได้แก่ 1) หนังสือรวบรวมบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก 2) หนังสือรวม

โน้ตเพลง คู่มือการใช้บทเพลง และตัวอย่างกิจกรรมในรูปแบบ E-book 3) หนังสืออรรถาธิบายชุดเพลงร้องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก 4) เว็บไซต์ plengprapan.com สำหรับรวบรวม Song collection ชุดบทเพลงร้องทำนองไทยร่วมสมัยสำหรับเด็ก 5) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการนำเสนอการแสดงบทเพลงให้กับครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการนำบทเพลงไปใช้ในทางการศึกษาอย่างเหมาะสม

การเผยแพร่ในหลายรูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ไม่หยุดอยู่เพียงระดับผลงานวิจัย หากยังสามารถขยายผลสู่การใช้ประโยชน์จริงในโรงเรียน ครอบครัว และสื่อออนไลน์ได้อย่างกว้างขวาง ดังตัวอย่างสื่อเผยแพร่ประกอบด้วยหนังสือภาพ E-book (ภาพที่ 2) เว็บไซต์ plengprapan.com ที่เปิดจากคอมพิวเตอร์ (ภาพที่ 3 และภาพที่ 4) และเว็บไซต์ plengprapan.com ที่เปิดจากโทรศัพท์มือถือ (ภาพที่ 5)



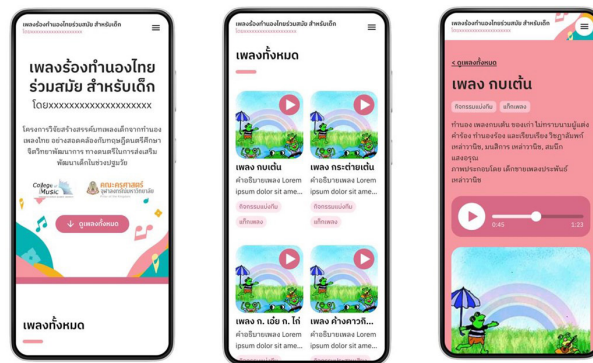
ภาพที่ 2 หนังสือภาพ E-book (ที่มา : Monsikarn Laovanich)



ภาพที่ 3 ภาพเว็บไซต์ <https://plengprapan.com/> เปิดจากคอมพิวเตอร์ (ที่มา : Monsikarn Laovanich)



ภาพที่ 4 ภาพเว็บไซต์ <https://plengprapan.com/> เปิดจากคอมพิวเตอร์ (ที่มา : Monsikarn Laovanich)



ภาพที่ 5 ภาพเว็บไซต์ <https://plengprapan.com/> เปิดจากโทรศัพท์มือถือ (ที่มา : Monsikarn Laovanich)

องค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ชุดบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 10 บทเพลงในงานวิจัยนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้สำคัญทั้งในด้านดนตรีศึกษาและพัฒนาการเด็ก โดยไม่เพียงสะท้อนผลของการสร้างสรรค์บทเพลงใหม่จากทำนองไทยเดิมเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นหลักการและเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาบทเพลงให้สามารถนำไปใช้ได้จริงกับเด็กปฐมวัยในบริบทการเรียนรู้ร่วมสมัย ดังนี้

1. แนวทางการประพันธ์บทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้นำทำนองเพลงไทยเดิมมาปรับแต่งให้เหมาะสมกับเด็ก โดยใช้หลักการเพิ่มเติม ดัดทอน และเรียบเรียงใหม่ให้ทำนองและจังหวะสอดคล้องกับลักษณะของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ เนื้อหาของบทเพลงได้รับการออกแบบให้เกี่ยวข้องกับสัตว์ โดยคำนึงถึงพฤติกรรม ลักษณะ และวิถีชีวิตของสัตว์แต่ละชนิด ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านจินตนาการและความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างเป็นธรรมชาติ จากผลการสร้างสรรค์ครั้งนี้สะท้อนว่า การนำทำนองเพลงไทยเดิมมาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการปรับโครงสร้างให้กระชับ ชัดเจน และเหมาะสมกับศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งในด้านความยาวเพลง จังหวะ และรูปแบบการดำเนินทำนอง

2. หลักการเลือกใช้ภาษาและการประพันธ์คำร้อง

คำร้องของบทเพลงได้รับการออกแบบให้มีความเรียบง่าย เหมาะสมกับพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก ทั้งในด้านจังหวะวรรคยุดต์ และเสียงสัมผัส โดยคำนึงถึงข้อจำกัดของการออกเสียงในภาษาไทย ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประพันธ์คำร้องที่ช่วยให้เด็กสามารถร้องตามได้ง่าย ลดการใช้ไวยากรณ์แบบเพลงไทยเดิม แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของบทเพลงไทยไว้ได้ ข้อค้นพบในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การประพันธ์คำร้องสำหรับเด็กปฐมวัยมิใช่เพียงการทำให้คำง่ายขึ้นเท่านั้น

หากยังต้องคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างภาษาไทยกับทำนอง เพื่อให้เด็กร้องได้จริง เข้าใจความหมาย และจดจำได้ง่าย ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการนำบทเพลงไปใช้ในการศึกษา

3. แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานและการคัดเลือกเครื่องดนตรี

บทเพลงได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ โดยใช้เครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับบรรยากาศของแต่ละบทเพลง ผู้วิจัยคัดเลือกเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลที่สามารถสร้างมิติของเสียงดนตรีให้เข้ากับเนื้อหาและอารมณ์ของเพลง นอกจากนี้ยังมีการใช้เสียงประสานและการกำหนดบันไดเสียงให้เหมาะสมกับช่วงเสียงของเด็ก ขณะเดียวกัน จากรายละเอียดการสร้างสรรค์ในแต่ละเพลง ยังสะท้อนว่า การเลือกใช้วงดนตรีร่วมสมัยที่ผสมผสานระหว่างวงออร์เคสตราแบบตะวันตกกับเครื่องดนตรีไทยช่วยให้บทเพลงยังคงอัตลักษณ์ของดนตรีไทยไว้ได้ ขณะเดียวกันก็ฟังง่ายและเข้าถึงเด็กได้มากขึ้น องค์ความรู้ที่ได้ในส่วนนี้จึงชี้ว่าการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงทั้งมิติทางศิลปะและความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กไปพร้อมกัน

4. การบูรณาการบทเพลงเข้ากับการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ

จากการทดลองใช้บทเพลง พบว่า สามารถนำไปบูรณาการกับวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย นาฏศิลป์ พลศึกษา และวิทยาศาสตร์ โดยกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกับบทเพลงช่วยให้เด็กมีโอกาส เคลื่อนไหว เรียนรู้คำศัพท์ ฟังการฟัง และพัฒนาทักษะทางสังคม ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่าบทเพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเด็กไม่ได้มีบทบาทเพียงเป็นสื่อสำหรับการร้องเพลงเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นสื่อกลางของการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงหลากหลายกลุ่มสาระ และเปิดโอกาสให้

ครูปรับใช้ตามบริบท ความสนใจ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนได้อย่างยืดหยุ่น

5. การเผยแพร่และการนำบทเพลงไปใช้ในบริบทการศึกษา

จากการนำบทเพลงไปใช้ในโรงเรียนและสถานศึกษา เครือข่าย เช่น โรงเรียนจิตตเมตต์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล และโรงเรียนดนตรีเดอเมโลดี พบว่าผู้ขับบทเพลงส่วนใหญ่สามารถนำบทเพลงไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายตามบริบทของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการปรับกิจกรรม การใช้คีย์หรือบันไดเสียง และวิธีนำเสนอให้เหมาะสมกับช่วงวัยและความสนใจของเด็กมากขึ้น ผลดังกล่าวสะท้อนว่า บทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพควรเป็นบทเพลงที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้ใช้สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง มีชีวิตติดเพียงรูปแบบการแสดงหรือการบรรเลงต้นฉบับเพียงอย่างเดียว ในเชิงอภิปรายผลองค์ความรู้นี้สอดคล้องกับแนวคิดดนตรีศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการร้อง การฟัง การเคลื่อนไหว และการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งสอดคล้องกับเป้าหมายของงานวิจัยที่มุ่งสร้างบทเพลงไทยร่วมสมัยให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้จริงในบริบทปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล นักวิชาการด้านดนตรีศึกษา เพื่อสร้างสรรค์บทเพลง และแนวทางในการส่งเสริมดนตรีศึกษาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการสร้างเครือข่ายการสร้างสรรค์งานทางด้านดนตรีศึกษา เพื่อการเชื่อมโยงของคน กลุ่มของคน หรือกลุ่มองค์กรที่สนใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมด้านดนตรีศึกษาร่วมกัน ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

3. ควรมีการส่งเสริมให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย หรือเก็บรวบรวมหลักฐาน หรือฐานข้อมูลรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้เป็นระบบ สามารถเข้าถึงได้เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาต่อยอดได้ และการที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์บทเพลงขึ้นมาใหม่จากองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยเดิมที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย จะช่วยต่อยอดมรดกทางดนตรีไทยสู่การสร้างสรรค์ในรูปแบบร่วมสมัย และเปิด

โอกาสให้เด็กได้เข้าถึง เรียนรู้ และซึมซับคุณค่าของดนตรีไทยได้อย่างเหมาะสมกับวัย

4. ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดการแสดงดนตรี หรือคอนเสิร์ตสำหรับเด็กโดยเฉพาะให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสเข้าถึงแหล่งการฟังดนตรีที่มีคุณภาพ และเรียนรู้มารยาทในการฟังดนตรีโดยไม่รบกวนผู้อื่น

References

- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2018a). **Manual for the early childhood curriculum B.E. 2560 (2017) for children aged 3-6 years** (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี). Agricultural Co-operative Federation of Thailand Printing House. https://academic.obec.go.th/images/document/1572317514_d_1.pdf
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2018b). **Manual for the early childhood curriculum B.E. 2560 (2017) for children under 3 years old** (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี). Agricultural Co-operative Federation of Thailand Printing House. https://academic.obec.go.th/web/images/document/1572317544_d_1.pdf
- Chuppunnarat, Y., Laovanich, V., & Srisuttiyakorn, S. (2018). The development of assessment tools and quality judgment system for Mahori ensemble competition (การพัฒนาเครื่องมือประเมินและระบบคุณภาพการตัดสินผลการประกวดบรรเลงรวมวงมโหรี). **Journal of Education Studies, Chulalongkorn University**, 46(4), 300–317. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/163462>
- Damrong Rajanubhab, Prince. (1929). **The children's home of H.M. Queen Sudhasininat** (ตำนานโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ). Sophon Phiphat Thanakon Printing House.
- Diamond, A. (2012). Activities and programs that improve children's executive functions. **Current Directions in Psychological Science**, 21(5), 335–341. <https://doi.org/10.1177/0963721412453722>

- Gavee, J. (2018). Thai popular songs for children from 1939 to 1957 (เพลงไทยสากลสำหรับเด็กช่วงปี พ.ศ. 2482-2500). *Journal of Cultural Approach*, 19(35), 16–25. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/123932
- Juntunen, M.-L. (2002). Practical applications of Dalcroze Eurhythmics. *Nordic Research in Music Education Yearbook*, 6, 75–92.
- Komolphon, K. (2020). **Development of body percussion learning activities using Thai children songs to promote percussion basic skills for elementary teachers** (การพัฒนาชุดกิจกรรมร่างกายสร้างจังหวะโดยใช้เพลงไทยสำหรับเด็กเพื่อเสริมสร้างทักษะเครื่องกระทบขั้นพื้นฐานสำหรับครูประถมศึกษา) [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4233/>
- Laovanich, M. (2018). **Raising children with music** (เลี้ยงลูกด้วยเสียงดนตรี). Amarin Printing and Publishing.
- Moreno, S., Bialystok, E., Barac, R., Schellenberg, E. G., Cepeda, N. J., & Chau, T. (2011). Short-term music training enhances verbal intelligence and executive function. *Psychological Science*, 22(11), 1425–1433. <https://doi.org/10.1177/0956797611416999>
- Narkwong, T. (1999). **Orff-Schulwerk - Music for children** (การสอนดนตรีสำหรับเด็กตามแนวของคาร์ล ออร์ฟ). Kasetsart University Press.
- Narkwong, T. (2001). **Kodaly method to practice** (โคดีไล์สู่การปฏิบัติ). Kasetsart University Press.
- Schellenberg, E. G. (2005). Music and cognitive abilities. *Current Directions in Psychological Science*, 14(6), 317–320. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00389.x>
- Schellenberg, E. G. (2016). Music training and nonmusical abilities. In S. Hallam, I. Cross, & M. Thaut (Eds.), *The Oxford handbook of music psychology* (2nd ed., pp. 415–430). Oxford University Press.
- Sportsman, E. L. (2011). **Development of musicianship and executive functioning among children participating in a music program** [Doctoral dissertation, University of Michigan]. University of Michigan Library. <https://search.lib.umich.edu/catalog/record/990123799210106381>
- Suttachitt, N. (2001). **Musical behaviors** (พฤติกรรมการสอนดนตรี) (3rd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Suttachitt, N. (2017). **Music teaching methodology** (วิธีวิทยาการสอนดนตรี). Chulalongkorn University Press.